

Heksemesteren 1-10, Dværgeråb af Margit Sandemo

Margit Sandemo
Heksemesteren 1-10
Forlaget Jentas

Margit Sandemo er måske ikke en heksens mester, og så alligevel. Hun er en kanonkugle, en ildsjæl, et forfattermæssigt klenodie, en produktiv bogmaskine så stor og frodig, at man ikke kan andet end begejstres, når man læser de foreløbige 10 episoder af Heksemesteren igennem. Hold da fest for en gang spænding, gys, ordleg, magi og stor underholdning, hun præstenterer os for. Lad tæppet gå for en anmeldelse af samtlige ti eksemplarer. Ti eksemplarer med troldkunst og besværgelser og mellem de mange linjer en stor grad af metaforisk kunst, der alt i alt gør, at hun er en stor underholder. Hun rører ved dybe behov og følelser i os alle.

1. Troldom. Det er sikkert ganske tilfældigt, og så alligevel er der jo i troldommens og magiens verden, at ånderne og broderfolkene skal findes. Så lad os da endelig begynde i det herrens år 1648, hvor en af de nordiske landes helt store bygherrer, danske Christian den 4., døde. Det er i dette salige år, at Troldom begynder. I Bergen i Norge. Den uselviske Tiril Dahl vokser op i skyggen af sin søster Varla, der er meget smuk, og så begynder der at ske onde ting omkring søstrene. Allerede her fornemmer vi Sandemoes iver for at fortælle en historie, så den går rent ind med gys og gru og alligevel med metoder, så man føler sig overbevist om, at begivenhederne KUNNE have fundet sted, hvis man bare er en smule overtroisk. En fin begyndelse på en ialt femten bind lang krønike om Heksemesteren. Sproget bliver holdt stramt og fængende, og vi kan godt lide, at Sandemose skubber sine læsere ud i historiens gang og ikke blot refererer, hvad der skete f.eks. hin dag på en gård i 1655 i Kirkubjol. Vi bliver allerede her vidne til dramatiske hændelsesforløb mellem den forhadte hr. Jón og præsten.

2. Lyset i dine øjne. Der sniger sig lidt mere åndelighed og direkte spiritualitet ind mellem linjerne i anden del. Vi er nu på Island, hvor heksemesteren Móri har kastet sig ud i at ville sætte liv i en gammel troldomsbog. Dialogerne i bogen bliver skarpere, og der bliver fulgt godt op på den brede fortællestil, og det er næsten som om, at vi bliver udsat for klimaks på klimaks i

en bog, der lader sin læse dirre af spænding, og hvor vi i bogstavelig forstand ikke kan vente med at vende siderne for at se, hvad forfatteren nu har fundet på. Man plejer altid at sige, at toeren er den sværeste. Det er i hvert fald ikke tilfældet her. Stilen er bare en lidt anden, den går mod det mere levende, at lade de medvirkende selv fortælle deres historie gennem dialog og handling.

3. Når mørket falder på. Her er intet nyt under solen. Når mørket falder på, kunne, hvis man er lidt fræk, forveksles med, når rutinen sætter ind. I bund og grund er den lettere sprogligt trivielt grænsende til det kedelige. Man er dog nysgerrig nok til at følge med, for vi ved, at vi bliver nødt til at hænge i, hvis vi kan skulle forstå de efterfølgende "episoder". Tiril, Erling og Móri er nu på jagt efter Tirils oprindelse -, hvor hun kommer fra, hvem hun dybest set er. Man kunne metaforisk og med god vilje overføre det til dagens symbolik med, at det altid er vigtigt at forstå ophav og fortid for at kunne se de nytilkomne klart. Altså kommer der f.eks. nye i klasse, må man tage imod en fordomsfrit. Denne udgave vinder ved at indføre denne form for forståelse. Troldom skal forstås, ligeledes skal fortid og andre holdninger og mennesker.

4. Ondskabens ansigt. En perle af friskhed. Det gør simpelthen godt at læse denne udgave. Som coveret antyder, er amour ved at indfinde sig i forholdet mellem Móri og Tiril, som i bogen her får chancen for at møde sin ukendte mor. En sproglig perle, en symbolsk, handlingsmættet og begavet udgave af Heksemesteren, der nu for alvor får sat spor i sin genre, og hvor læseren i gru og rædsel men også af kærlighed og respekt for hverandre søger mod Sandemos indsigtfulde måde at beskrive troldom, magi og længsel efter at finde sig selv på. Kigger man godt efter mellem linjerne i denne fjerde bog, finder man en lang række anekdoter og direkte opfordringer til at bryde sine egne grænser, gå nye veje, være stolt over, hvad man har udrettet og give andre med behov for det, et skulderklap undervejs for deres ildhu og oprigtighed. En ren nydelse.

5. Ildprøven. Sammen med Tiril og Mori begiver hertuginde Theresa sig sydpå for at opbygge et hjem. Symbolikken fortsætter. Godt pakket ind i troldom, fehår og eksotiske steder som Theresenhof, Innsbruck og St. Gallen får vi hjemmets arne og trygge borg op mellem neglene og får smagt på, hvad længslen efter et såvel åndeligt hjem som praktisk sted at være betyder for den menneskelige psyke. Vi får bekræftet tendensen fra 4´eren og delvis 5´eren, at skal man lære noget om mennesker, skal man studere overdrivelserne og sætte dem i perspektiv med ens egen verden. Hertil er Margit Sandemo ganske eminent. Det er meget sjældent, at en forfatter kan vække ens sande behov til live ved hjælp af spænding og trængsler fra forrige århundreder over så lang tid, men Sandemo har det i sig, hun er forlængst krøbet under huden, og vi er nu kun en trediedel henne i Heksemesterens forløb.

6. Elverlys. Vi skal naturligvis også omkring, hvad der er virkelig livsfare for Heksemesteren og hans kone. Margit Sandemo opretholder niveauet, og vi skal nu en tur til Schweiz, hvor Tiril bliver taget til fange og Móri gennembores af et sværd. Ak ak. Hvad skal det hele dog ikke ende med. Elverlys er en god bog til at reflektere over, at man skal passe på det, man har opnået i livet og gerne vil opnå, ellers kan det gå gruelig galt. Vi stifter bekendtskab med en kardinal von Graben, og vi får så sandelig også sagt goddaw til kardinalens nevø, biskop Engelbert - ja, og vi får altså associationer til Engelbert Humperdinck, der på en eller anden måde også i sine sange har virket mystisk og tillukket. Livvagter, krigere og kardinaler flokkes om førstepladsen i Margit Sandemos univers, men forfatteren strukturerer det hele fint, selv om man kunne indvende, at der sker lige lovlig meget til, at man kan nå at reflektere. Man vil nemlig gerne læse bogen på rekordtid.

7. Værgeløs. En vanvittig spændende 7'er. Hvis man beder folk tænke på et tal mellem 1 og 10, vælger de fleste syv. Det er da også en af de numre i serien her, der absolut vil blive husket for sin perfekte balance mellem indhold, opbygning, beskrivelse, spænding og symbolik. Meget mere er der ikke at sige. Vi bliver ved de islandske sagaer, som ikke beskrives på dén måde, men alligevel . . . Vampyrer, forbrydere, flagermus, sorte skikkelser og humor, så det basker. *"En begravelse, hvor man ikke behøvede at sørge over nogen af sine egne, var værd at tage med"*.

Kan dobbeltmoral og forstillelse udtrykkes bedre. Vi tror det ikke. Vi får historien om det sky og knuede barn, Daniekkem der bliver holdt i skjult indendøre, som tilfældet også var ved hofferne for hundreder af år tilbage. Og som kan sidestilles med vore tiders dårskab og skam, når der er noget i en familie, der ikke tåler dagens lys. Vold mod et ungt menneske. Psykiske overgreb på små bitte væsener. Skamplet for familier i form af en incest. En meget vis og samtidig spændende og herlig episode af Heksemesteren.

8. Riddet mod vest. Angst og utryghed ligger latent og lurker i hver eneste sætning, i hver eneste detalje i bogen. Vi er nu nået til Pyrænerne, hvor Tiril er indespærret i en borg som fange. Der skal stå store slag omkring bjergene, og forfatteren får os overbevist om, at slag er værd at udkæmpe, så længe man har sine værdier i behold og går efter sandheden. Igen en meget symbolsk bog, hvor dialogerne ganske vist ikke er så mundrette og ligetil, som de plejer. Det ser vi til gengæld bort fra, idet beskrivelserne af såvel typer som omgivelser kompenserer ved at lægge historien væk fra personerne og ind i selv rummet mellem handling og rum og underforståede gerninger i soltegn og Rhône-deltaets vildskab. Det er meget fint gjort og fungerer som en slags forløsning og er foreløbig kulmination af metaforiske overligger i Heksemesteren.

9. Det flammende sværd. Dramatik og uhyre. Det er kodeordet for Margit Sandemos 9. episode af Heksemesteren. Symbolikken varer ved dermed, at Dolg nu er i besiddelse af en kæmpemæssig blå safir, der for alt i verden skal vristes fra ham af fjender fra to sider. Fjenden

ved, at han er uovervindelig, så de lægger en krigslistig plan om at tage Taran, Dolgs lillesøter, som gidsel for at sikre sig stenen. Ingen metoder er for fine til at opnå, hvad man vil, får vi at vide i et sprog så klart og enkelt og alligevel så kryptisk og underforstået, at man forstår, hvorfor Margit Sandemo er blevet en af de storsælgende forfattere. Hun har det i sig, det er næsten som om, at vi tror på, hun ikke skal finde på men bare af et ægte og naturligt hjerte foreskriver, at er man i besiddelse af noget godt, skal andre og uhyrer nok forsøge at knægte og kue én og stjæle det alledyrebareste fra en på de mest nederdrægtige måder. Rædslen og styrken går hånd i hånd gennem bogen her, og man sidder tilbage med en fornemmelse af, at man har oplevet noget stort.

10. Dværgeråb. Vi er nået til den foreløbigt sidste udgave, og det gør heller ikke noget, for der kommer en ny om en måneds tid. Vi er nu i Island, og det er på en eller anden måde som om, at ringen sluttet en smule, og at tempoet skrues ned i denne bog. Godt nok vrimler bogen med morderiske ordensriddere, islandske naturvæsener, fodlænker og urkrafter. Men det er nu som om, at Margit Sandemo lige lader læseren puste lidt ud og bliver lidt mere beskrivende end handlingsorienteret. Det skal vi ikke være kede af. Der er grænser for, hvor meget man kan klare, når man skal igennem grænseløs, bogstaveligt, spænding over tid, sted og rum, og vi kan bruge bogen til at få fodfæste og finde ud af, hvor fyldt op af spænding og figurer og savn, dramatik og åndelighed, vi har været gennem de seneste - eller skal vi sige første - ti bøger.